

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ
อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว**

พิศมร เพิ่มพูล¹

ดร.จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเขาสามลิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 376 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (Two-Stage Sampling) โดยเริ่มจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น/ชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กำหนดให้ชั้นภูมิ (Strata) คือ หมู่บ้าน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากประชาชนที่อาศัย

---

¹ นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
อีเมลล์: tee_ipsr@yahoo.com

ในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ประกอบด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุมิติตัวแปรหุ่น (Multiple Regressions Analysis with Dummy Variables)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการมีส่วนร่วมฯ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยมาก เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และ 2) อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการรับรู้สิทธิในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05, .05 และ .01 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน/ แผนพัฒนาสามปี/
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ

**Factors Affecting Public Participation In Making A 3 - Year
Development Plan of Khao Samsip Administrative
Organization, Amphoe Khao Chakan,
Sakaeo Province**

Pisamorn Peampool¹

Dr. Chakchai Sueprasertsith²

ABSTRACT

The objectives were to: First, it aimed at examining a level of public participation in making a 3-year development plan of Khao Samsip Administrative Organization, Amphoe Khao Chakan, Sa kaeo Province. Also, this study attempted to determine factors influencing public participation in making a 3-year development plan of Khao Samsip Administrative Organization. The sample size in this study was 376 residents, who were 18 years or older of Khao Samsip Sub-district, Amphoe Khao Chagan, Sa Kaeo Province with Two-Stage Sampling Technique was applied is this study: the first stage was stratified

---

¹ Graduate student in Master of Public Administration, Graduate School of Public Administration, Burapha University, Thailand

² Lecturer of Graduate School of Burapha University, Thailand.

E-mail: tee_ipsr@yahoo.com

sampling and the second stage was simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. The descriptive statistic test used to analyze the collected data included frequency , percentage, means, and standard deviation. Also, the inferential statistics, including Multiple Linear Regression with dummy variables, was administered.

The results of this study revealed that the level of public participation in making a 3-year development plan of Khao Samsip Administrative Organization was found at a high level. Specifically, they rated their participation in making decision with the highest means score, followed by their participation in receiving benefits, taking part in implementation, and in monitoring and evaluating the plan. Finally, it was shown that the factors in relation to occupation, amount of monthly income, and awareness of the rights in participating in a 3year development plan making of Khao Samsip Administrative Organization affected the level of participation among the subjects at a statistical significant level of .05, .05, and .01, respectively.

KEYWORDS: Factor Public Participation/ A3 - Year Development Plan/ Khao Samsip Administrative Organization

บทนำ

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น เป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาทางการเมืองนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการเมืองที่มั่นคง ตั้งแต่ระดับรากหญ้า องค์กรปกครองท้องถิ่นจึงย่อมกลายเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาในมิติดังกล่าว โดยเฉพาะต่อการเสริมสร้างระบอบการเมืองให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยแบบหยั่งรากลึก กล่าวคือ การวางรากฐานทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคง จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ที่มีองค์กรปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นเสมือนสถาบันการศึกษา เพื่ออบรม ฝึกฝน และหล่อหลอมแก่ประชาชนให้เข้าใจถึงหลักและวิถีทางการเมืองแบบประชาธิปไตย องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการเบื้องต้นของประชาชนในพื้นที่ ๆ มีการปกครองตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานของส่วนกลาง ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระของส่วนกลางในอีกด้านหนึ่งไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ความใกล้ชิดระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับประชาชนภายในเขตพื้นที่ย่อมมีมากกว่าหน่วยราชการส่วนกลางที่มาประจำอยู่ ซึ่งมักเกิดการสับสนหรือโยกย้ายอยู่บ่อยครั้ง กระทั่งส่งผลต่อการเกิดปัญหาเรื่องความต่อเนื่องของนโยบาย โดยเฉพาะการดำเนินนโยบาย หรือการปฏิบัติตามนโยบายต้องหยุดชะงัก นอกจากนี้การอาศัยความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการในบางคราวย่อมส่งผลต่อการสร้างความไว้วางใจในการบริหารจัดการภายในท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างความเห็นพ้อง การระดมคิด ในการแก้ไขปัญหา และความสมัครสมานสามัคคีแก่ประชาคมในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เป็นต้น รัฐบาลสามารถใช้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากผู้นำในท้องถิ่นสามารถทำ

หน้าที่เป็นตัวกลางในการรองรับนโยบายด้านการพัฒนาได้โดยตรงจากรัฐ การทำหน้าที่เชื่อมโยงดังกล่าวจึงเป็นการถ่ายทอดนโยบายของรัฐบาลให้แปรเปลี่ยนเป็นนโยบาย แผน และโครงการต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในเชิงรูปธรรมที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนในท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น แม้ว่าภารกิจพหุอาศัยกลไกรัฐโดยระบบราชการสามารถทำได้เช่นเดียวกันก็ตาม อย่างไรก็ตามการเข้าถึงประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมกระทำได้อย่างรวดเร็วกว่า เพราะทั้งความสัมพันธ์แบบทางการและไม่เป็นทางการสามารถกระจายข่าวสารหรือประเด็นเชิงนโยบายให้ประชาชนได้เข้าถึงและรับรู้ได้โดยสะดวก ประกอบกับการมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในการพัฒนาพร้อมทั้งมีอำนาจอิสระ ทรัพยากรบุคคล และงบประมาณที่เพียงพอ ย่อมทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลายเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าระบบราชการอยู่มากเช่นกัน (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2552)

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสลับได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 และยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี 2542 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสลับ ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 ตำบลเขาสามสลับ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ดูแลรับผิดชอบประมาณ 102.75 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 8,223 คน หรือ 2,539 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2559 โดย ระบบสถิติทางการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ มีหน้าที่สำคัญในด้านการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน และมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น และการถ่ายโอนภารกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรรายได้ ทั้งที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองและรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด การวางแผนถือเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวโดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตาม วัดและประเมินผลโดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงาน โครงการนั้นจะต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดีมีความโปร่งใส และพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบทั้งโดยหน่วยงานของรัฐและประชาคม ทั้งนี้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้มีองค์กรจัดทำแผนพัฒนาประกอบไปด้วย 1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ต้องประกอบด้วยผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน และ 2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต้องประกอบด้วยผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548)

ซึ่งในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนชุมชน สนับสนุนการจัดเวที ประชาคมและพิจารณานำโครงการ/กิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับชุมชน หรือโครงการ/กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของชุมชนมาบรรจุไว้ใน แผนพัฒนาสามปีซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อ โครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทาง ออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2543)

งานนโยบายและแผนมีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ประสานแผน ประมวลแผน เพื่อเสนอแนะประกอบกำหนดยุทธศาสตร์ กำหนดนโยบาย จัดทำแผนหรือ โครงการ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและโครงการต่าง ๆ ซึ่ง อาจเป็นนโยบาย แผนงานและโครงการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การ บริหาร หรือความมั่นคงของประเทศ แนวทางสำคัญที่จะทำให้สามารถ ปฏิบัติงานและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมี ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเกิดจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่ง หมายรวมถึงถึงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี ในการ ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ได้เน้นการประสานงานและการส่งเสริม บทบาทของตัวแทนภาคประชาชน เป็นการบริหารงานของประชาชน โดย ประชาชนเพื่อประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมตรวจสอบ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเชิง สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสมานฉันท์ในการตัดสินใจ (กรมส่งเสริมการ ปกครองสวนท้องถิ่น, 2547) โครงการ/กิจกรรมที่ได้บรรจุในแผนพัฒนาสามปี เกิดจากการประชุมประชาคม โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผนพัฒนาสามปีและได้รับทราบข้อมูลปัญหาความต้องการได้รับการแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีที่สนองต่อความต้องการของประชาชนทราบได้จากการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มาขอรับบริการในปี 2557 ได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ โดยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์การศึกษาสระแก้ว (2557) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ สำรวจความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการต่อการให้บริการในภารกิจดำเนินงานประชาคมจัดทำแผนพัฒนา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านช่องทางให้บริการ เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชนดังกล่าวเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทุก ๆ ขั้นตอน หากแต่ยังไม่ทราบถึงสิ่งที่ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานดังกล่าวหากทราบถึงสิ่งที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมแล้ว ย่อมสามารถพัฒนาและปรับปรุงการมีส่วนร่วมในทุกกระดับ คือร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล (Cohen & Uphoff, 1980) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นการรักษาคุณภาพการจัดทำแผนพัฒนาสามปีที่ได้อยู่แล้วให้คงอยู่และดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนสามปี มีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือว่าอยู่ในระดับใด และปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ สำหรับเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องหรือต้นสังกัด เป็นแนวทางในการวางแผน ควบคุม ปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสม ตลอดจนการเสริมสร้างเจตคติที่ดีให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

สมมติฐานการวิจัย

เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้สิทธิในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

การทบทวนวรรณกรรม/การตรวจเอกสาร

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ธีระยุทธ สดเสมอใจ (2550) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ กระบวนการปฏิบัติงานขององค์การ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านกระบวนการบริหาร และด้านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับตามเป้าหมายและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมโดยการเข้ามามีส่วนร่วมมักจะมีลักษณะการมีส่วนร่วมในบางขั้นตอน หรือมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

อรทัย ก๊กผล (2551) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการ ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้มีโอกาสดแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิด เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมใน กระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึง การติดตามและประเมินผลก่อให้เกิด ความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ประยงค์ พุทธา (2557) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของชุมชนร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาการ ดำเนินการและกิจกรรมในชุมชนโดยร่วมวางแผนโครงการร่วมปฏิบัติงานใน ลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ ร่วมแบ่งปัน ผลประโยชน์ และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากร

สิ่งแวดล้อมหรือชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการและพึงประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ทั้งนี้ บนพื้นฐานความมีอิสระทางความคิด

รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1977) ได้แบ่งลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่ต้องกระทำ ได้แก่ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การร่วมมือร่วมแรง การบริหาร กล่าวคือ หลังกระบวนการเลือกการตัดสินใจ ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำได้โดยวิธีใด การลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่ายด้วยกัน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation) เป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รูปแบบการมีส่วนร่วมประเมินอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุมเพื่อทบทวนและประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมา การร่วมเป็นคณะทำงาน หรือคณะกรรมการในการประเมินผล หรือการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานในการวิจัยประเมินผล สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมกลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการ หรือการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินของโครงการ

ธนวัฒน์ คำภีลานนท์ (2550) ได้เรียบเรียงแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) โดยอธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ยุพาพร รุ่งงาม (2545) ได้รวบรวมวิธีการจำแนกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำสุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็นเป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูก

นำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด การทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากความต้องการของประชาชน เป็นต้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547) กล่าวว่า องค์กรปกครองท้องถิ่น จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาดังต่อไปนี้

1. ร่วมคิดกำหนดความต้องการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาหรือเป้าหมายการพัฒนาของท้องถิ่น กล่าวคือ เป็นการหล่อหลอมความต้องการของประชาชนที่หลากหลายเพื่อกำหนดเป็นภาพแห่งความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้และสามารถแก้ไขปัญหาได้

2. ร่วมจัดทำแผนพัฒนา หลังจากที่ท้องถิ่นและประชาคมได้ร่วมกันคิด กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ซึ่งเปรียบเสมือนได้กำหนดจุดหมายที่จะเดินให้ถึงและกำหนดเส้นทางการเดินต่อไปก็จะต้องกำหนดวิธีการเดินไปสู่

จุดหมายก็คือการกำหนดโครงการต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) ควรแต่งตั้งผู้แทนชุมชน กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา และ 2) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในส่วนท้องถิ่นได้เสนอแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น

3. ร่วมตรวจสอบ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการพัฒนาของท้องถิ่น ทั้งระยะสั้น และระยะยาว โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนพัฒนา ก่อนจะเสนอให้ผู้มีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบ

4. ต้องใช้แผนงานพัฒนาเป็นแนวทางในการบริหารกิจการของท้องถิ่น เพื่อสนองตอบปัญหาความต้องการของประชาชน และเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)

5. ให้ประชาชนร่วมปฏิบัติติดตามและประเมินผล การนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะโครงการที่ต้องใช้งบประมาณจะต้องผ่านกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และได้รับการอนุมัติจากนายอำเภอก่อน ได้แก่ การร่วมปฏิบัติให้กลุ่มต่าง ๆ หรือประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สนับสนุนกิจการของกลุ่มต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส โดยให้ผู้แทนชุมชนตามข้อเสนอของประชาชนร่วมเป็นกรรมการในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

การติดตามประเมินผล การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมปฏิบัติงาน ทำให้ทราบความก้าวหน้าของโครงการ ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ซิงค์ (Singh, 1953 อ้างถึงใน เดชา เลิศวิสัย, 2540 หน้า 43) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ว่ามีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนร่วมกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สุขภาพ ระยะเวลาอาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดของครอบครัว มาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ สัญชาติ พื้นเพทางครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความสนใจ ความเฉลียวฉลาดการอบรมทางพฤติกรรม ทักษะคติข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตนเอง ความเชื่อและการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจการเป็นผู้นำและการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

การศึกษาของไครตัน (Creighton, 1977 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2544, หน้า 158-161) พบว่า การที่คนเราจะพิจารณาว่าจะได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่นั้นอย่างน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการ คือ 1) ความใกล้ชิดปัญหา 2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ 3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ 4) ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม 5) ค่านิยม และ 6) อำนาจที่ได้รับการมอบหมายตามกฎหมาย นอกจากนี้ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้ามามีส่วนร่วมปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญคือการให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไปถึงผลที่จะติดตามมาของการมีส่วนร่วมหรือการไม่ทำตามกิจกรรมที่นำเสนอและต้อง

แสดงให้เห็นชัดเจนเพื่อให้ประชาชนเห็นช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วมได้ถ้าเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วม

โรเจอร์ (Roger, 1979 อ้างถึงใน อำนวย ช่างเกวียน, 2540, หน้า 33-34) กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเป็นตัวตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือ การติดต่อสื่อสารและลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ โดย

1. ปัจจัยช่องทางการสื่อสารเป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารมี 2 ลักษณะ คือ 1) ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass Media Channel) เป็นวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการสื่อสารเช่น หนังสือพิมพ์นิตยสารวารสาร และหนังสือประเภทอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้กระจายข่าวสารสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้ และ 2) ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว (Person Characteristic) ประกอบด้วย อายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่างรวมถึงระดับการศึกษา

สำหรับการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีปัจจัย 7 ตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1) เพศ: ชนิกา พันลือม (2550), กฤษญา ยุงทอง (2552), ปวีณา วีรยางกูร (2554), ระพีพร คณະพล (2557)

2) อายุ: ชนิกา ฟิ้นล้อม (2550), ธีระยุทธ สุดเสมอใจ (2550),
กฤษฎา ยุงทอง (2552), นิสิต นवलล่อ (2556), ระพีพร คณะพล (2557)

3) อาชีพ: ชนิกา ฟิ้นล้อม (2550), กฤษฎา ยุงทอง (2552),
ปวีณา วีรยางกูร (2554), อริสา นามเมือง (2554), กิตติชัย ปญญาธโร (สินคง)
(2557)

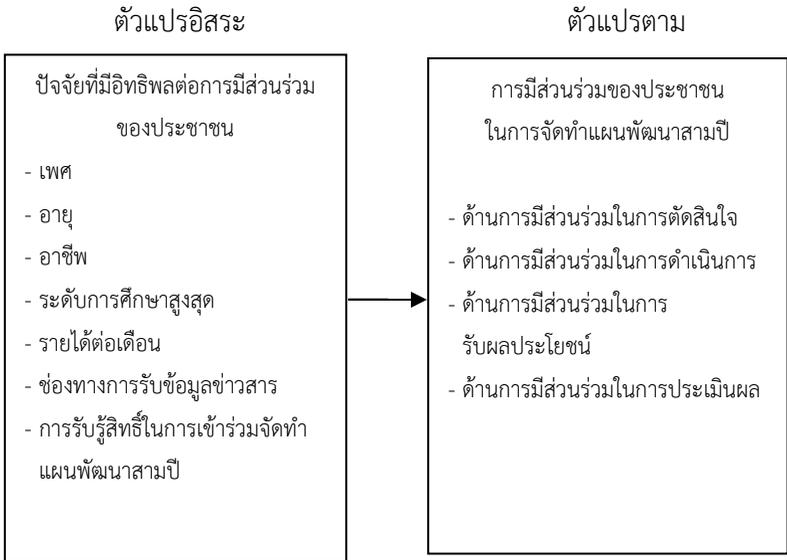
4) ระดับการศึกษาสูงสุด: ธีระยุทธ สุดเสมอใจ (2550), กฤษฎา
ยุงทอง (2552), นิสิต นवलล่อ (2556), กิตติชัย ปญญาธโร (สินคง) (2557),
ระพีพร คณะพล (2557)

5) รายได้ต่อเดือน: ธีระยุทธ สุดเสมอใจ (2550), กฤษฎา ยุงทอง
(2552), ปวีณา วีรยางกูร (2554), กิตติชัย ปญญาธโร (สินคง) (2557),
ระพีพร คณะพล (2557)

6) ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร: ปวีณา วีรยางกูร (2554),
ระพีพร คณะพล (2557)

7) การรับรู้สิทธิในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี: ไครตัน
(Creighton, 1977 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2544, หน้า 158-161)

ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว โดยได้นำ
แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff,
1977) และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 มาประยุกต์ใช้กำหนดเป็นกรอบ
แนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว จำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,196 คน (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.2558 โดย ระบบสถิติทางการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (อ้างถึงใน ชิตพล ชัยมะดัน, 2558, หน้า 86) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กำหนดให้ชั้นภูมิ (Strata) คือ หมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะประชากรภายในคล้ายกับ (Homogeneous) มากที่สุด แต่จะแตกต่างกันระหว่างชั้นภูมิ/หมู่บ้าน จากนั้น จึงทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในแต่ละหมู่บ้าน ขึ้นมาทำการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอลำดวน จังหวัดสระแก้ว โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้สิทธิในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี ลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) และการระบุคำตอบ (Completion Test) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอลำดวน จังหวัดสระแก้ว ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scales) จำนวน 28 ข้อ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความแม่นยำเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น Reliability พบว่า ค่า Cronbach's Alpha ในภาพรวมของแบบสอบถามได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ .95

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเลือกใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ตลอดจนหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) คือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุมิติตัวแปรหุ่น (Multiple Regression Analysis with Dummy Variables) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, หน้า 8-11) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 แปลความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	แปลความว่า	ระดับการมีส่วนร่วม มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	แปลความว่า	ระดับการมีส่วนร่วม ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	แปลความว่า	ระดับการมีส่วนร่วม น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	แปลความว่า	ระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด

ตลอดจนหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) คือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุมีตัวแปรหุ่น (Multiple Regression Analysis with Dummy Variables) โดยกำหนดตัวแปรหุ่นสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวแปรหุ่นสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปรหุ่น	คุณลักษณะ	รหัส	หมายเหตุ
เพศ	ชาย	1 = ชาย	กลุ่มอ้างอิง
		0 = อื่น ๆ	
	หญิง	0 = หญิง	
		0 = อื่น ๆ	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรหุ่น	คุณลักษณะ	รหัส	หมายเหตุ
อาชีพ	รับจ้างทั่วไป	1 = รับจ้างทั่วไป	
		0 = อาชีพอื่น ๆ	
	รับราชการ	1 = รับราชการ	
		0 = อาชีพอื่น ๆ	
เกษตรกร	0 = เกษตรกร	กลุ่มอ้างอิง	
	0 = อาชีพอื่น ๆ		
ธุรกิจส่วนตัว	1 = ธุรกิจส่วนตัว		
	0 = อาชีพอื่น ๆ		
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	0 = ประถมศึกษา	กลุ่มอ้างอิง
		0 = ระดับอื่น ๆ	
สูงสุด	มัธยมศึกษา/เทียบเท่า	1 = มัธยมศึกษา	
		0 = ระดับอื่น ๆ	
	อนุปริญญา/เทียบเท่า	1 = อนุปริญญา	
		0 = ระดับอื่น ๆ	
ปริญญาตรี/สูงกว่า	1 = ปริญญาตรี		
	0 = ระดับอื่น ๆ		
รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน	0 = ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน	กลุ่มอ้างอิง
		0 = ระดับรายได้อื่น ๆ	
	5,001-10,000 บาท/เดือน	1 = 5,001-10,000 บาท/เดือน	
		0 = ระดับรายได้อื่น ๆ	
	10,001-15,000 บาท/เดือน	1 = 10,001-15,000 บาท/เดือน	
		0 = ระดับรายได้อื่น ๆ	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรหุ่น	คุณลักษณะ	รหัส	หมายเหตุ
	15,001 บาท/เดือน ขึ้นไป	1 = 15,001 บาท/เดือน ขึ้นไป	
		0 = ระดับรายได้อื่น ๆ	
ช่องทางการ รับรู้ข่าวสาร	การสื่อสารผ่านบุคคล	0 = การสื่อสารผ่านบุคคล	กลุ่มอ้างอิง
	การสื่อสารผ่านสื่อ	1 = การสื่อสารผ่านสื่อ ; 0 = การสื่อสารอื่น ๆ	
การรับรู้ สิทธิ์ในการ เข้าร่วม จัดทำ แผนพัฒนา	ไม่รับรู้สิทธิ์	1 = ไม่รับรู้สิทธิ์	
		0 = อื่น ๆ	
	รับรู้สิทธิ์	0 = รับรู้สิทธิ์	กลุ่มอ้างอิง
		0 = อื่น ๆ	

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 58.50) มีอายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 38.06) ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด (ร้อยละ 52.76) มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มากที่สุด (ร้อยละ 56.17) มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,001 บาท/เดือน ถึง 10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 49.08) ได้รับรู้ข้อมูลจากการสื่อสารผ่านบุคคล (ร้อยละ 86.88) และทราบว่าตนเองมีสิทธิ์ในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี (ร้อยละ 83.99)

2. ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83, SD = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการมีส่วนร่วมฯ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06, SD = 0.52$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.91, SD = 0.50$) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 3.83, SD = 0.63$) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.54, SD = 0.55$) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว จำแนกรายด้าน

การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	SD	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.06	0.52	มาก	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.83	0.63	มาก	3
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.91	0.5	มาก	2
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.54	0.55	มาก	4
รวม	3.83	0.44	มาก	

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร และการรับรู้สิทธิในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ คิดเป็นร้อยละ 15.0 ($SE_{est} = 0.330$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรอิสระ พบว่า

เพศ ตัวแปรเพศไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ กล่าวคือ เมื่อควบคุมให้ปัจจัยอื่นคงที่แล้ว เพศของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ประการใด

อายุ ตัวแปรอายุไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ กล่าวคือ เมื่อควบคุมให้ปัจจัยอื่นคงที่แล้ว อายุของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ประการใด

อาชีพ ตัวแปรอาชีพมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ กล่าวคือ เมื่อควบคุมให้ปัจจัยอื่นคงที่แล้ว ประชาชนที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วน

ตำบลเขาสามลือบ ต่ำกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษาสูงสุด ตัวแปรระดับการศึกษาสูงสุดไม่มีอิทธิพลต่อ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การ
บริหารส่วนตำบลเขาสามลือบ กล่าวคือ เมื่อควบคุมให้ปัจจัยอื่นคงที่แล้ว ระดับ
การศึกษาของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของ
ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ประการใด

รายได้ต่อเดือน ตัวแปรรายได้ต่อเดือนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
เขาสามลือบ กล่าวคือ เมื่อควบคุมให้ปัจจัยอื่นคงที่แล้ว กลุ่มประชาชนที่มีรายได้
ต่อเดือนอยู่ในระดับไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน มีระดับการมีส่วนร่วมในการ
จัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือบ ต่ำกว่ากลุ่ม
ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับ ตั้งแต่ 10,001 บาท/เดือน ถึง
15,000 บาท/เดือน และกลุ่มประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับตั้งแต่
15,001 บาท/เดือนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05
ตามลำดับ

ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ตัวแปรช่องทางการรับรู้ข่าวสารไม่มี
อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือบ กล่าวคือ เมื่อควบคุมให้ปัจจัยอื่นคงที่
แล้ว ช่องทางการรับรู้ข่าวสารของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปไม่มีอิทธิพลต่อ
การเปลี่ยนแปลงของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ประการใด

การรับรู้สิทธิในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตัวแปรการ
รับรู้สิทธิในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปีมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ กล่าวคือ เมื่อควบคุมให้ปัจจัยอื่นคงที่แล้ว กลุ่มประชาชนที่มีการรับรู้สิทธิ์ มีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มประชาชนที่ไม่รับรู้สิทธิ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
เขาสามสืบด้วย Multiple Regression

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี	<i>b</i>	<i>SEB</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
เพศ (หญิง เป็น กลุ่มอ้างอิง)					
ชาย	-.051	.045	-.057	-1.152	.250
อายุ	-.004	.003	-.090	-1.492	.136
อาชีพ (เกษตรกร เป็น กลุ่มอ้างอิง)					
รับจ้างทั่วไป	-.096	.052	-.101	-1.860	.064
รับราชการ	-.278	.144	-.204	-1.934	.054
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	-.253	.115	-.118	-2.195*	.029
ระดับการศึกษาสูงสุด					
(ประถมศึกษา เป็นกลุ่ม อ้างอิง)					
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.004	.056	.004	.070	.944
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.046	.156	.016	.297	.766
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	-.058	.137	-.045	-.421	.674

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี	<i>b</i>	<i>SEB</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
รายได้ต่อเดือน					
(ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน เป็นกลุ่มอ้างอิง)					
ตั้งแต่ 5,001 - 10,000 บาท/เดือน	.097	.051	.110	1.900	.058
ตั้งแต่ 10,001 - 15,000 บาท/เดือน	.266	.076	.195	3.498**	.001
ตั้งแต่ 15,001 บาท/เดือน ขึ้นไป	.225	.109	.111	2.065*	.040
ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร (กำหนดให้ การสื่อสารผ่านบุคคล เป็นกลุ่มอ้างอิง)					
การสื่อสารผ่านสื่อ	-.008	.065	-.006	-.123	.902
การรับรู้สิทธิ์ในการเข้าร่วมจัดทำ แผนพัฒนา (กำหนดให้ รับรู้สิทธิ์ เป็น กลุ่มอ้างอิง)					
ไม่รับรู้สิทธิ์	-.243	.059	-.202	-4.082**	.000
Constant			4.008**		
R²			.150		
F			4.997**		
SE_{est}			.414		
Adjusted R²			.120		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากผลของการวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
เขาสามสิบ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่มีความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยประสบการณ์ของผู้ทำวิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปี สังเกตเห็นว่า ประชาชนที่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ทุก ๆ คน ช่วยกันคิด ตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเอง เพื่อเสนอปัญหาดังกล่าวในการจัดทำประชาคม สอดคล้องกับงานวิจัยของประยงค์ พุทธิธา (2557) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามผลการศึกษายังแตกต่างจากงานวิจัยของชนิกา พันล่อม (2550) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งยังแตกต่างกับผลการวิจัยของธีระยุทธ สุดเสมอใจ (2550) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร และการรับรู้สิทธิ์ในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

2.1 เพศ พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้วและไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนทุกคนในพื้นที่ที่มีความเสมอภาค โดยประสบการณ์ของผู้ทำวิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปี สังเกตเห็นว่าประชาชนที่เข้าร่วมการจัดทำประชาคม ไม่ว่าจะเป็เพศชายหรือเพศหญิงก็สามารถเสนอความคิดเห็น และองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนดังกล่าวเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระยุทธสุดเสมอใจ (2550) พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ได้แก่ เพศ อย่างไรก็ตามผลการศึกษา กลับแตกต่างจากงานวิจัยของระพีพร คณะพล (2557) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ

2.2 อายุ พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว และไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุก ๆ วัย อาทิเช่น สภากาเด็ก ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้เสนอความต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของประยงค์

พุทธา (2557) พบว่า ปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม คือ อายุ อย่างไรก็ตามผลการศึกษากลับแตกต่างจากแนวคิดของ โรเจอร์ (Roger, 1979 อ้างถึงใน อภิกรณ์ ช่างเกวียน, 2540, หน้า 33-34) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเป็นตัวตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วย อายุ เป็นต้น

2.3 อาชีพ พบว่า มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาคองค์ จังหวัดสระแก้ว และยอมรับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ ประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทำให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ ยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการด้านการพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของซิงค์ (Singh, 1953 อ้างถึงใน เดชา เลิศวิสัย, 2540, หน้า 43) ที่กล่าวว่า มีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนร่วมกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งหนึ่งในปัจจัย 32 ตัว ได้แก่ อาชีพ อย่างไรก็ตามผลการศึกษากลับแตกต่างจากงานวิจัยของระพีพร คณะพล (2557) พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ได้แก่ อาชีพ

2.4 ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาคองค์ จังหวัดสระแก้ว และไม่ยอมรับสมมติฐาน

การวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เขาสามสิบ ทั้งที่มีการศึกษาระดับสูง และระดับต่ำ ต่างได้รับการส่งเสริม และพัฒนาความรู้อยู่เสมอ เช่น อบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมาย อบรมให้ความรู้ เรื่องโรคระบาด เป็นต้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วน ตำบลเขาสามสิบ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดยไม่มี ข้อจำกัดในด้านของระดับการศึกษาแต่ประการใด สอดคล้องกับงานของ ประยงค์ พุทธา (2557) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลทำคือ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม อย่างไรก็ตามผลการศึกษากลับแตกต่างจาก งานวิจัยของระพีพร คณะพล (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม” พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา

2.5 รายได้ต่อเดือน พบว่า มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล เขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว และยอมรับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่มีรายได้น้อย ใช้เวลาส่วนใหญ่ที่มีประกอบ อาชีพเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี ในขณะที่ประชาชนที่มีรายได้เพียงพอต่อความต้องการของ ครอบครัวมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อ กำหนดผลประโยชน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง และกลุ่ม

ของพวกฟองตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของซิงค์ (Singh, 1953 อ้างถึงใน เตชา เลิศวิสัย, 2540, หน้า 43) ที่กล่าวว่า มีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนร่วม กำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งหนึ่งในปัจจัย 32 ตัว ได้แก่ รายได้ เป็นต้น อีกทั้งแนวคิดของโรเจอร์ (Roger, 1979 อ้างถึงใน อภิภรณ์ ช่างเกวียน, 2540, หน้า 33-34) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเป็นตัว ตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือ การติดต่อสื่อสารและลักษณะส่วนบุคคลนั้น ๆ โดย ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะ ส่วนตัว ประกอบด้วย รายได้ต่อเนื่อง เป็นต้น

2.6 ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วน ตำบลเขาสามสืบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว และไม่ยอมรับสมมติฐาน การวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารทุก ๆ ด้าน และครอบคลุมทุกพื้นที่ ทันทต่อเหตุการณ์ จึงทำให้การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบเข้ามามีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของประยงค์ พุทธา (2557) พบว่า ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัด นครพนม

2.7 การรับรู้สิทธิ์ในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว และ ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนเมื่อทราบว่าคุณภาพ มีสิทธิ์ในด้านใด ๆ ก็ตาม ย่อมต้องการดำรงสิทธิ์ของตนไว้ โดยประสบการณ์

ของผู้ทำวิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปี สังเกตเห็นว่า ประชาชนที่รู้ว่าตนเองมีสิทธิ์ กล้าแสดงความคิดเห็น และ สอบถามผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ ซึ่งหาก แม้ได้เสนอโครงการใดไว้แล้ว ประชาชนจะสอบถามผลของการดำเนิน โครงการดังกล่าวอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของไครตัน (Creighton, 1977 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2544, หน้า 158-161) ที่กล่าวว่า การที่ คนเราจะพิจารณาว่าจะได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย 6 ประการ ซึ่งหนึ่งในปัจจัย 6 ประการ ได้แก่ อำนาจที่ได้รับการมอบหมายตามกฎหมาย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การกำหนดข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ และ ข้อเสนอแนะในการ วิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ สามารถจำแนก ออกเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ โดยมี รายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบาย จัดหลักสูตรฝึกอบรมให้ความรู้แก่ตัวแทนประชาคมเกี่ยวกับการติดตามและ ประเมินผลให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการติดตามและ ประเมินผล และควรส่งเสริมให้มีการจัดทำหนังสือคู่มือเรื่องแนวทางการ

ติดตามและประเมินผลสำหรับให้ประชาชนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติด้านการติดตามและประเมินผล

1.1.2 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายส่งเสริม พัฒนาศักยภาพ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาของประชาชนเป็นสำคัญ

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ ถือเป็นปฏิบัติตามปฏิทินการประชาคมอย่างเคร่งครัดและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ พร้อมขอความอนุเคราะห์ให้ประชาชนได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจเข้าร่วมการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนา

1.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ ควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชนเป็นสำคัญ

1.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ ควรปฏิบัติตามแนวทางในการนำปัญหาความต้องการของประชาชนมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี ตามสัดส่วนของแผนชุมชนอย่างเคร่งครัด พร้อมรณรงค์ให้ประชาชนให้ความสำคัญในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เป็นปัญหาความต้องการมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี

1.2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ ควรถือปฏิบัติในด้านกำหนดสัดส่วนให้ครอบคลุมทุกอาชีพตามพื้นที่ของตน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกอาชีพเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาสามปีตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

1.2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือบ ควรสร้างความตระหนัก ให้ประชาชนระดับรากหญ้าให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

1.2.6 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือบควรถือปฏิบัติ และให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิ์ของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และให้การสนับสนุนการจัดทำคู่มือประชาชนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป ควรเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ รวมทั้งควรมีการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย ที่อาจเป็นคำตอบใหม่ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ได้มากขึ้น

2.2 ควรมีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีอย่างเข้มข้น เพื่อกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีอย่างแท้จริง เช่นทัศนคติของประชาชนผู้รับบริการต่อการให้บริการของภาครัฐ ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของประชาชน เป็นต้น

2.3 เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือบ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น เช่น ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือบ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2559). รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปี พ.ศ.2559. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการทะเบียนฯ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2547). การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนสามปีแผนปฏิบัติการและการติดตาม ประเมินผล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา จำกัด.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา จำกัด.
- กฤษฎา ยุงทอง. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว: กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว. เพชรบูรณ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- กิตติชัย ปญญาโร (สินคง). (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชนิกา พันธุ์อม. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีของเทศบาล ตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร. (2552). *การบริหารจัดการงานท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชิตพล ชัยมะดัน. (2558). *วิชาสถิติสำหรับกรวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. เอกสารประกอบการสอน. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เดชา เลิศวิไลย์. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนวัฒน์ คำภีรานนท์. (2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธีระยุทธ สุดเสมอใจ. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย*. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นิสิต นวลละออ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ประยงค์ พุทธา. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าคือ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปวีณา วีรยางกุล. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน), *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116(ตอน 114 ก), หน้า 48-66.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549. (2550, 8 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอน 2 ก), หน้า 1-3.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ. 2537. (2537, 2 ธันวาคม), *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 111 (ตอน 53 ก), หน้า 11.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542. (2542, 20 พฤษภาคม), *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 (ตอน 40 ก), หน้า 1.

- มหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์การศึกษาสระแก้ว. (2557). *การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ. สระแก้ว: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์การศึกษาสระแก้ว.*
- บุษพาพร รูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- ระพีพร คณะพล. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548.(2548, 17 ตุลาคม), *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 122 (ตอนพิเศษ 115 ง), หน้า 46-57.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา, 18 (3), หน้า 8-11.*
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน (เจมแอลเคเรตัน). นนทบุรี: ศูนย์สันติวิธี เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.*
- สำนักงานทะเบียน อำเภอเขาฉกรรจ์. (2558, 1 เมษายน). *จำนวนประชากร. สระแก้ว: สำนักทะเบียนเขาฉกรรจ์.*

- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์.
- อรทัย ก๊กผล. (2551). *หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ:
ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- อริสา นามเมือง. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
สามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ากระชับ อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำภรณ์ ช่างเกวียน. (2540). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน ตำบลเขาไม้แก้ว
อำเภอลิเกา จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). Rural Participation: Concepts
and Measures for Project Design, Implementation and
Evaluation. In *Rural Development Monograph No. 2
The Rural Development Committee Center for
International Studies, Cornell University, January*.
- Cohen, J. M. & Norman T. (1980). *Participation's Place in Rural
Development: Seeking clarity through Specificity*.
New York: World Development.

- Creighton, J. L. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement*. San Francisco: Jossey-Bass Publishing.
- Roger, W. (1973). *Communication Strategies for Family Planning*. New York: The Free.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.